

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FARMACEUTICKÁ FAKULTA V HRADCI KRÁLOVÉ**

Téma diplomové práce:

CITES chráněné rostlinné a živočišné druhy používané v orientální medicíně

Jméno studenta:

EWA Galuszková

Jméno oponenta:

Mgr. Pavla Říhová

Posudek oponenta:

Předložená práce se věnuje shrnutí nabídky přípravků tradiční čínské medicíny na českém trhu a jejich složení se zaměřením na ohrožené druhy živočichů a rostlin. Jako zdroje autorka použila internetové stránky a konzultace s firmami distribuujícími tento typ medicíny.

Přestože je práce velmi zajímavá a vyčerpávající, je třeba uvést několik zpřesnění a upozornit na chyby, jichž se autorka dopustila:

- 1) V kapitole Shrnutí autorka hovoří o mezinárodní organizaci CITES, nejedná se však o organizaci ale o mezinárodní smlouvu, jíž jsou členské země vázány. V kapitole CITES a Evropská unie je zcela opominut zákon č. 16/1997, který aplikoval úmluvu CITES v ČR mezi lety 1997-2004.
- 2) Autorka uvádí, že firma TCM Bohemia vlastní permitu na dvě rostliny zařazené v příloze CITES II, tudíž prodej těchto přípravků je povolený. Zde je vidět nepochopení problematiky a principu CITES, neboť tzv. permit (dovozní povolení) CITES se vydává na jednotlivé dovozy konkrétních zásilek do EU (tedy přesný počet či váhu surovin/léků obsahujících ohrožený druh). Nejedná se tedy o žádnou licenci či obecné povolení, jak by mohlo z textu práce vyplývat. Pokud firma TCM Bohemia měla toto povolení uděleno (vztahuje se vždy jen na 1 dovoz), mohla dovést jen přesné množství medicíny, které na povolení bylo uvedeno. Toto množství je pak legálního původu, nikoli však obecně všechny tyto léky distribuované firmou TCM Bohemia.
- 3) Dále autorka uvádí, že některé ohrožené druhy jsou na přípravcích uvedeny pouze z důvodu velkého významu v TCM ale ve skutečnosti nejsou z důvodu ochrany CITES pro přípravu směsí používány. Tyto byliny jsou údajně ve směsích nahrazovány bylinami s podobnými účinky, které nejsou chráněné (kapitola Shrnutí, kapitola Internetová nabídka produktů TCM). S tímto tvrzením nelze souhlasit, rozhodně ne paušálně. Jedná se o častý argument obchodních firem, které se tímto tvrzením snaží vyhnout problémům. Mnoho přípravků čínské medicíny patří k tzv. medicíně patentové tj. na složení přípravku existuje patent, který je zanesen v Čínské knize patentované medicíny. Patent garantuje naprosto přesné složení výrobku, které rozhodně nemůže být měněno či ingredience zaměňovány. Čínští výrobci složení patentované medicíny dodržují. Mnoho přípravků, o nichž české firmy tvrdí, že v nich jsou náhražky CITES bylin, patří k právě této patentované medicíně. Česká inspekce životního prostředí se vícekrát setkala s údajným nahrazením chráněné byliny

Saussurea costus (chrpovník) v přípravcích TCM za nechráněnou bylinu *Vladimiria souliei* (jednalo se právě o přípravky dovážené firmou TCM Bohemia). Při bližším šetření však bylo zjištěno, že rostlina *Vladimiria* je na seznamu v ČR zakázaných bylin (informace Státního zdravotního ústavu) kvůli obsahu aristolochových kyselin, jež jsou považovány za karcinogenní. V případě, že by přípravek tedy obsahoval rostlinu *Vladimiria*, nebylo by možné tento přípravek v ČR používat a distribuovat resp. nemohl by být Státním zdravotním ústavem schválen. ČÍŽP zadala rovněž rozbor přípravku Kriminalistickému ústavu, výsledkem bylo vyloučení přítomnosti rostliny *Vladimiria*, nicméně obsah rostliny *Saussurea costus* nebyl 100% prokázán (výsledky rozboru uvedly možnou přítomnost 5 podobných bylin, mezi nimi i *Saussurea costus*, ostatní byliny se však v TCM nepoužívají, proto lze téměř s jistotou říci, že přípravek obsahoval *Saussurea costus* nikoli *Vladimiria*).

4) V kapitole Výsledky je uveden přehled přípravků a jejich složení, červeně mají být uvedeny druhy chráněné úmluvou CITES. Některé CITES druhy však nebyly autorkou označeny:

- str. 29 MU XIANG SHUN QI WAN – obsahuje kořen chrpovníku *Radix Aucklandiae lappae*, což je synonymum pro *Saussurea costus* (CITES I/A)
- str. 30 XIANG SHA YANG WEI WAN, XIANG SHA LIU JUN ZI WAN – uveden je obsah zakázané byliny *Vladimiria souliei* (viz. výše), dle patentové medicíny však tyto produkty mají obsahovat *Saussurea costus*
- str. 33 TIAN MA GOU TENG WAN – produkt obsahuje *Rhizoma Gastrodiae elatae*, což jsou oddenky chráněné byliny *Gastrodia elata* (CITES II/B)
- str. 39 GUI PI WAN - uveden je obsah zakázané byliny *Vladimiria souliei* (viz. výše), dle patentové medicíny však tento produkt má obsahovat *Saussurea costus*
- str. 43 MUSK HEMORRHOIDS OINTMENT – surovina musk je pižmo z jelínka kabara pižmového *Moschus moschiferus*, což je druh chráněný CITES
- str. 67 – GUI PI WAN – uveden je obsah *Radix Aucklandiae*, což je synonymum pro *Saussurea costus* (CITES I/A). Lze srovnat se složením stejného produktu na straně 39, kde je uváděna *Vladimiria* – viz. výše.
- str. 68 – XIANG SHA LIU JUN WAN, XIANG SHA YANG WEI WAN - uveden je obsah *Radix Aucklandiae*, což je synonymum pro *Saussurea costus* (CITES I/A). Lze srovnat se složením stejných produktů na straně 30, kde je uváděna *Vladimiria* – viz. výše.

Závěrem konstatuji, že práce souhrnným způsobem zmapovala nabídku tradiční čínské medicíny v České republice, v některých oblastech však mohla jít více do hloubky a věnovat se problému používání chráněných druhů živočichů a rostlin důkladněji. Jako zdroje mohly být využity i další subjekty např. Státní zdravotní ústav, Agentura ochrany přírody a krajiny ad., což by jistě přispělo k širšímu pohledu na problematiku. Využití komerčních subjektů prodávajících přípravky TCM jako víceméně jediného zdroje informací může být zavádějící, o čemž svědčí i některé závěry posuzované práce.

Navržená známka: chvalitebně

V Praze dne 27.5.2008

Mgr. Pavla Ríhová

Česká inspekce životního prostředí

ČESKÁ INSPEKCE 16
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ŘEDITELSTVÍ - PRAHA
CITES